

Затверджую

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного університету

імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ

«13 06 2024

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Рябця Романа Валерійовича “Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин”, представленої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право

ВИТЯГ

з протоколу № 4 міжкафедрального семінару юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
від 12 червня 2024 року

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ: д-р юрид. наук, професор кафедри адміністративного і кримінального права **О.Л. Соколенко** (12.00.07 – адміністративне право і процес).

СЕКРЕТАР: канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права **О.А. Грабильнікова** (12.00.07 – адміністративне право і процес)

Присутні: д-р юрид. наук, проф. **Н.С. Юзікова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **Т. В. Корнякова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **О.В. Сачко** (12.00.09 – кримінальне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. П. Литвин** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р. юрид. наук, доц. **Є. А. Кобрусєва** (12.00.07 – адміністративне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. В. Лахова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **К. В. Бережна** (12.00.07 – адміністративне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **Л. М. Мудриєвська** (12.00.01 – теорія держави і права); д-р. істор. наук, проф. **В. М. Калашніков** (12.00.01 – теорія держави і права); канд. юрид. наук, доц. **Заворотченко Т.М.** (12.00.02 – конституційне право, муніципальне право); канд. юрид. наук, проф. **I. Г. Алєксєєнко** (12.00.01 – теорія держави і права); д-р. юрид. наук, старш. наук. співроб. НПЦ НАН України і МОН України **Є. А. Булат** (12.00.03 – цивільне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **I. В. Патерило** (12.00.07 – адміністративне право і процес), д-р. юрид. наук, проф. **О.В. Марченко** (12.00.07 – адміністративне право і процес), д-р. юрид. наук, доц. **Капітаненко Н.П.** (12.00.07 – адміністративне право і процес)

Запрошені: аспірант Р.В. Рябець (здобувач).

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи **Рябця Романа Валерійовича** на тему “**Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин**”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Дисертацію виконано на кафедрі адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Тема дисертації затверджена вченовою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено доктора юридичних наук, проф. Корнякову Т.В. (протокол № 4 від 19.11.2020 р.), уточнена на засіданні кафедри адміністративного і кримінального права (протокол № 7 від 28.03.2023 р.). Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8127, дійсний до 01.07.2029 р.)

Слухали: доповідь **Рябця Романа Валерійовича**, “**Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин**”, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Усі документи подано в повному обсязі. Перевірку дисертаційної роботи на plagiat було здійснено комісією у складі: канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права **Грабильнікова О.А.**; викладач кафедри адміністративного і кримінального права **Дриголь О.О.**; канд. юрид. наук, доц, доц. кафедри адміністративного і кримінального права **Лахова О.В.**. Під час перевірки дисертаційної роботи Рябця Р.В. “**Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин**” на plagiat виявлено 12,53 % подібностей, 2,26% становлять збіги літературних джерел та збіги із публікаціями здобувача, коефіцієнт унікальності 87,47%. Вважаємо, що дисертаційна робота Рябця Р.В. – самостійна праця, яку можна рекомендувати до захисту.

Роботу було розглянуто трьома фаховими експертами - канд. юрид. наук, професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права **Алексєєнко І.Г.**; д-р. юрид. наук, проф., проф. кафедри адміністративного і кримінального права **Кобрусєва Є.А.**; д-р. юрид. наук, проф., професор цивільного, трудового та господарського права **Патерило І.В.**. Робота виконана на 18,9 авторських аркушах, дисертація структурована, наявні анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та літератури.

Доповідь Р.В. Рябця

Шановні колеги, дозвольте запропонувати вашій увазі дисертацію з теми **“Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин”**.

Актуальність і доцільність обраної теми. Перерозподіл земельних ресурсів, невідповідність законодавства, територіальні спори викликають збільшення кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із земельними відносинами. Земельні ресурси є важливими для економічного розвитку, сільськогосподарського сектора, а також забезпечення життєвих потреб громадян. Порушення прав у цій сфері може впливати на життя та добробут населення. Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин призводять до серйозних соціальних та економічних наслідків, включаючи втрату власності, зниження інвестицій, підвищення соціальної напруженості та інші негативні явища. Для розв'язання проблем, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями у сфері земельних відносин, необхідно провести глибокий аналіз факторів, що сприяють виникненню таких ситуацій, та розробити ефективні стратегії їх запобігання та контролю.

Сектор земельних відносин набуває особливого важливого значення для України і суспільства в умовах воєнного стану внаслідок кількох ключових обставин. Україна є аграрною державою, що володіє приблизно 1/3 світових запасів родючих чорноземів. Навіть в умовах блокади портів та обмеженого експорту сільськогосподарської продукції цей сектор є важливою складовою сучасної національної безпеки, продовольчої безпеки, передумовою для розвитку сільського господарства в умовах повоєнної відбудови і успішного функціонування аграрного сектору, сприяючи при цьому екологічній та енергетичній безпеці, а також сталому соціально-економічному розвитку країни. Без земельного сектору неможливо уявити бюджетну стабільність, він забезпечує зайнятість мільйонів громадян та має важливу соціокультурну роль в остаточному формуванні української нації.

Земельні відносини мають визнане значення в основному законі і глобальних міжнародно-правових документах. Конституція України у ст. 13 визначає землю як об'єкт права власності українського народу та основне національне багатство, яке знаходиться під особливою охороною держави.

Ринок сільськогосподарської землі в Україні відкрито у липні 2021 році після багаторічного мараторію на її продажу з моменту набрання чинності закону України № 552-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення». І з 01.01.2024, вже в умовах війни мараторій не було накладено і розпочався вже другий етап земельної реформи, коли і юридичні особи отримали право купувати українську землю. Земельні ділянки дозволено відчужувати а набувати в межах 10 тис. га земель і це в

умовах війни. Отже люди, які знаходяться на межі виживання через військову агресію, можуть бути змушені продавати землі, використовувати незаконні схеми та засоби з метою отримання грошових доходів, а інші можуть скористуватися злиденим станом та застосовувати різного роду кримінальні схеми з метою збагачення. Тому дослідження кримінологічної складової є вкрай актуальним, а особливо щодо попередження злочинної діяльності у цій сфері.

Важливою складовою правового забезпечення раціонального використання і охорони земель є відповіальність за порушення у сфері земельних відносин, яка спрямована на стимулювання дотримання норм земельного права, відновлення порушених прав суб'єктів та запобігання вчиненню правопорушень у цій сфері. Однак важливо підкреслити, що відкриття ринку землі, а тим більше запровадження другого етапу земельної реформи, без належного законодавчого регулювання та розробленої системи відповіальності за кримінальні правопорушення може привести до збільшення їх кількості в цій сфері та завдати шкоди державним інтересам у цілому та державній безпеці зокрема. Оскільки залучення земель до вільного обігу на ринку, особливо при відсутності чіткого нормативно-правового регулювання, може привести до раптового зростання зловживань у цій області.

У науковому дискурсі в Україні спостерігається посилення акценту на проблематику земельних правовідносин, ключовим елементом якої є аграрне та екологічне землекористування. Це пов'язано з усвідомленням, що оптимальне управління земельними ресурсами є фундаментальним для забезпечення національної безпеки, економічної незалежності та загального соціального добробуту країни. Земля у цьому контексті виступає як територія держави, основний фактор державотворення (забезпечення національної безпеки); універсальний геопросторовий фундамент, що визначається через баланс різних категорій земель та моделей землекористування (просторовий аспект); первинний ресурс для аграрної та лісової промисловості (забезпечення продовольчої безпеки); інтегральний компонент природного середовища (екологічний аспект); а також як джерело водних, мінеральних, лісових ресурсів та рекреаційних можливостей, що має вагоме економічне значення (економічна безпека).

Сучасний стан земельного сектору характеризується численними викликами і загрозами, однією з яких є кримінальні правопорушення в цій сфері, передбачені ст.ст. 197-1, 236, 237, 238, 239, 239-1, 239-2, 240, 240-1, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 254 Кримінального кодексу України. Ці правопорушення завдають значної шкоди законним власникам і користувачам землі та погіршують природні властивості земельних ресурсів. Вони мають широке розповсюдження у сфері земельних відносин України, з кількістю правопорушень, що досягає до 4 тисяч на рік, і латентністю на рівні 2000 злочинів на рік. Ці правопорушення

завдають значних екологічних і матеріальних збитків державі, органам місцевого самоврядування, фізичним і юридичним особам, щорічний розмір яких може досягати мільярдів гривень. Вказані правопорушення є результатом впливу різних криміногенних чинників, представлених в різних сферах і діяльності органів державної влади. Явище злочинності у сфері землекористування гальмує процес завершення земельної реформи та підвищує ризики корупції в сфері земельних відносин.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка та обґрутування комплексної кримінологічної концепції, що включає теоретичне осмислення та систематизацію основних факторів, що сприяють виникненню злочинності в сфері земельних відносин, а також визначення ефективних механізмів попередження та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні завдання:

- надати аналіз кримінологічних, правових та соціально-економічних аспектів, що впливають на злочинність у сфері земельних відносин;
- сформулювати фундаментальні характеристики та розробити концептуальне визначення кримінологічного терміну, що стосується феномену злочинності в контексті земельних правовідносин;
- оцінити рівень наукової проблематики злочинності в контексті земельних правовідносин;
- проаналізувати кількісні параметри та якісні характеристики злочинних дій у сфері земельних правовідносин;
- надати аналіз поведінки осіб, які скоїли кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, у тому числі надати їх кримінологічну характеристику;
- проаналізувати обставини, що породжують латентну злочинність у сфері земельних відносин та надати кількісні показники таких правопорушень за авторським розрахунками;
- здійснити аналітичний огляд функціональних повноважень органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з метою протидії злочинним діянням у сфері земельних правовідносин;
- дослідити кримінологічну роль прокурорських органів у контексті запобігання кримінальним порушенням у сфері земельних правовідносин;
- здійснити комплексний аналіз міжнародного кримінального права у контексті захисту земельних правовідносин та розробити стратегії запобігання відповідним правопорушенням, враховуючи адаптацію та застосування норм законодавства іноземних держав.

Об'єктом дослідження є соціальні інтеракції, пов'язані з охороною земельних ресурсів, які розглядаються у контексті екологічної складової та правової категорії власності на землю, з використанням кримінологічних методик і підходів.

Предметом дослідження є кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Методи дослідження визначено з урахуванням цілей, завдань, об'єкта та предмета аналізу. Основу методології дисертації складає діалектичний метод вивчення феномену злочинності у сфері земельних відносин. В рамках дисертаційного дослідження застосовується наступний спектр наукових методів. Метод системно-структурного аналізу лежить в основі дослідження феномену злочинності в земельних правовідносинах, що включає уточнення класифікації кримінальних правопорушень у земельній сфері, аналіз їх кількісних та якісних характеристик, характеристику особистості правопорушника, дослідження різних груп детермінантів у контексті злочинності та розробку багаторівневих стратегій запобігання незаконним діям у сфері землекористування (підрозд. 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Порівняльний метод стосується визначення посягань на земельні ресурси як кримінально-правової категорії (підрозд. 1.2, 2.1, 3.1, 3.2). Порівняльно-історичний метод застосовується щодо з'ясування закономірностей виникнення, існування засобів кримінально-правового впливу на осіб, винних у вчиненні суспільно небезпечних посягань на земельні ресурси (підрозд. 1.1, 1.3, 3.2, 3.3). Базисний метод використовувався для порівнянні кожного рівня статистичного ряду річних даних про зареєстровані кримінальні правопорушення з першим рядом, що є базою для порівняння (початковий рівень — 100%) (розд. 2). Ланцюговий метод використовує порівняння наступного рівня ряду з попереднім для розробки показників динаміки (підрозд. 2.2, 2.3).

Емпірична база дисертаційного дослідження формується на основі аналізу та узагальнення 427 кримінальних справ, що були розглянуті судовими інстанціями України в період з 2017 по 2022 роки згідно зі статтями 236, 237, 238, 239, 239-1, 239-2, 240, 240-1, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 254 Кримінального кодексу України, а також розгляду 184 вироків, винесених за вказаний період щодо відповідних кримінальних правопорушень. До емпіричної бази також включено статистичну звітність з Офісу Генерального прокурора, Вищої ради правосуддя України, обласних прокуратур, територіальних управлінь Державного геокадастру, Держгеонадр, Держпраці, Державної екологічної інспекції, Державної служби статистики, а також засобів масової інформації щодо правопорушень у земельній сфері.

Нормативно-правова база дисертації включає Конституцію України, законодавчі акти України, укази Президента, постанови та розпорядження

Кабінету Міністрів України, кримінальне, адміністративне, земельне та природоохоронне законодавство країни.

Наукова новизна одержаних результатів Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація полягає у системності матеріалу дослідження, в якому вперше в українській юридичній науці комплексно досліджено кримінологічну характеристику та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Наукова новизна дослідження полягає у таких основних наукових положеннях і висновках, запропонованих особисто здобувачем, зокрема: уперше: - визначено феномен злочинності у сфері земельних відносин, який виявляється результатом хибного сприйняття невичерпності багатства земель і можливості їхньої саморегенерації; - запропоновано авторський підхід до систематизації та аналізу земельного законодавства, починаючи з 1990 року, у контексті впливу на політичні, економічні та соціальні сфери суспільства, у тому числі з акцентом на зміну пріоритетів щодо кримінально-правової охорони цих ресурсів; - запропоновано ключові напрямки міжнародного співробітництва з урахуванням плану ради Європи; - розроблено авторський показник розрахунку латентної злочинності на основі статистичного методу щодо кримінально-правової статистики та власного аналізу кількісно-якісного показників злочинності у сфері охорони довкілля та зокрема землекористування. Наведена прорахована кількість латентних злочинців з 2017 по 2022 рік, які вчиняли кримінальні правопорушення проти довкілля, проти власності (земля та землекористування) та враховуючи ці отримані результати, прорахована фактична злочинність.

Удосконалено: - процес детермінації у сфері навколошнього природного середовища, які притаманні суспільним відносинам, що визначають сутність, характер та процес взаємодії людини і природи, а отже, і процес природокористування між можливостями суспільства, держави, регіону щодо використання навколошнього природного середовища, його пізнавання та суспільними потребами; між соціальним становищем (формою власності) природних ресурсів і тими способами їхнього освоювання, що склалися в суспільстві на певний час; між суспільством, соціальною групою та індивідом як самостійними суб'єктами природокористування та природоохорони; між різними цілями окремих суб'єктів природокористування; - загальний кримінологічний портрет злочинця, що складався з вивчення соціально-демографічних, кримінально-правових і морально-психологічних характеристик осіб, винних у кримінальних правопорушеннях у сфері земельних відносин. Це переважно особи віком від 29 до 39 років, які мають повну загальну середню та базову загальну середню освіту та є громадянами України української

національності. Зазначено, що серед кримінальних правопорушень проти землекористування та охорони довкілля майже кожна третя особа вчинила кримінальні правопорушення пов'язані з незаконною порубкою лісу, а кожна десята особа порушила правила охорони або використання надр; основні принципи кримінологічного аналізу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, що включило в себе інформацію про стан, структуру та тенденції цього типу правопорушень, фактори, що сприяють їх вчиненню, а також соціально-психологічні особливості правопорушників Крім того, було продемонстровано зв'язки між цими компонентами, наприклад, зв'язок між поведінкою злочинця та рівнем латентності правопорушень, а також ефективністю заходів запобігання; характеристика методики запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин (землі ПЗФ, надра) з виокремленням позицій: уповноважені органи від власника на управління і розпорядження, власник, керівник, методика нарахування збитків (шкоди), кому відшкодовуються збитки (шкода), у системі забезпечення екологічної безпеки держави, що охоплює відновлення порушеного права власності та виконання комплексу правових та організаційних заходів на рівнях загальнодержавному, регіональному, обласному та міжвідомчому (відомчому). - функціональні повноваження органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з урахуванням реальних та потенційних корупційних ризиків, пов'язаних з: а) зловживанням під час видачі та анулювання сертифіката інженера-землевпорядника (інженера-геодезиста), б) безкоштовною передачею земельних ділянок фіктивним житлово-будівельним кооперативам, зловживанням при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки), в) передачею прав на земельну ділянку в обхід процедури аукціонів, протиправною забудовою на землях, які передані підприємствам, установам та організаціям на праві постійного користування, незаконним відчуженням земель водного фонду, відмовою від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, незаконним виведенням особливо цінних земель через механізм отримання ділянки для обслуговування будинку, продажом інформації про місцевозташування вільних земельних ділянок, погодженням відведення земельної ділянки за процедурою безоплатної приватизації за неправомірну вигоду, підроблення рішень органів місцевого самоврядування про відведення земельної ділянки, зловживанням правом безоплатного отримання земельних ділянок та «повторна приватизація», залученням фіктивних заявників для виведення земельних ділянок шляхом використання механізму безоплатної приватизації, використання земельних пільг учасників бойових дій у корупційних схемах та інші.

Дістали подального розвитку:- наукові положення щодо дослідження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Це небезпечне явище нерационального, деструктивного ставлення людей до землі, яке

виявляється у вигляді множинності злочинних проявів, що створюють загрозусталості правовідносин у сфері землекористування, безпеки життєдіяльності людей і екосистем в цілому; - дослідження структури злочинності у сфері земельних відносин за 2017-2022 роки, відповідно до Кримінального кодексу України та визначені найпоширеніші кримінальні правопорушення у цій сфері, до яких входять незаконна порубка лісу, ст. 246; незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, ст. 249; порушення правил охорони або використання надр, ст. 240;- визначення шляхів мінімізації суспільно небезпечних дій, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями у земельній сфері, які складаються з попередження вчинення кримінальних правопорушень у державі та виявленні вже вчинених кримінальних правопорушень, які не були відомі правоохоронним органам, зокрема, запропонувати додаткову превентивну діяльність у функцію департаменту Генеральної прокуратури.- імплементація в національне законодавство України на базі зарубіжного досвіду вдосконалених законів у сфері земельних відносин та приведення внутрішнього законодавства у відповідність до норм міжнародного права й урахування існуючої міжнародної практики під час розроблення нових законодавчих актів.- аналіз розрахунків наступних років, з урахуванням вже розроблених нами статистичних даних 2017-2022 рр., для виявлення показників, які вкажуть середнє значення частки кримінальних правопорушень у сфері землекористування у структурі майбутніх облікованих кримінальних правопорушень проти землекористування та охорони довкілля, що дасть можливість адресно вдосконалити Стратегію.

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконано дисертантом самостійно, з використанням новітніх здобутків вітчизняної науки кримінального права, усі викладені в ньому положення і висновки ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Наукові здобутки, що висвітлені автором в наукових публікаціях є самостійними, одноособовими.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 4 науково-практичних конференціях, а саме: «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 9-10 жовтня 2020 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспектива та пріоритети» (м. Одеса, Україна, 22-23 січня 2021 рік) , «Національна парадигма правового розвитку сучасної України» (м. Дніпро, 18 травня 2023 р.), «Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 р.). Інформація та знання, отримані в ході дисертаційного дослідження, можуть бути використані для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі земельних відносин, правоохоронних органів (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Правобережної окружної прокуратури міста Дніпра Дніпропетровської області від 01.05.2024 р.), а також для навчання студентів

юридичних спеціальностей. Результати можуть сприяти подальшим науковим розвідкам у сфері кримінології, зокрема у контексті земельних відносин, що дозволить глибше вивчати та аналізувати кримінальні явища (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 20.02.2024 р.).

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:

I.В. Патерило, д.ю.н., проф.: Які проблеми, на Вашу думку, закладені у новому кримінологічному аналізі земельної злочинності, який Ви пропонуєте у своїй роботі?

Р.В. Рябець, здобувач: Новий кримінологічний аналіз земельної злочинності може включати в себе різні аспекти і проблеми, залежно від конкретного контексту та методології дослідження. Деякі загальні проблеми, які можуть бути закладені у такому аналізі, включають: 1. Недостатність даних: Однією з основних проблем у кримінологічних дослідженнях є недостатність точних та надійних даних про земельну злочинність. Для здійснення ефективного аналізу потрібно мати доступ до актуальних та комплексних даних про злочини, включаючи їхню кількість, типи, місце та час вчинення. 2. Дефініційні питання: Визначення того, що вважається земельною злочинністю, може бути неоднозначним. Різні країни та юрисдикції можуть мати різні визначення та класифікації земельних злочинів, що робить порівняння та аналіз даних більш складним. 3. Фактори впливу: Кримінологічний аналіз земельної злочинності повинен враховувати різні фактори, які впливають на злочинність, такі як соціально-економічні умови, політика в сфері земельних прав, екологічні чинники та інші. Ідентифікація цих факторів і їх впливу може бути важливим завданням. 4. Методологія дослідження: Вибір методології та підходів до аналізу земельної злочинності може впливати на результати дослідження. Наприклад, використання різних статистичних методів чи обсягів аналізу може привести до різних висновків. 5. Практичні застосування: Один із важливих аспектів кримінологічних досліджень - це розробка практичних рекомендацій та політичних рішень на основі результатів аналізу. Проблема полягає в тому, як зробити аналіз земельної злочинності корисним для розробки ефективних заходів по її запобіганню та боротьбі з нею. Загалом, новий кримінологічний аналіз земельної злочинності вимагає уваги до деталей та уточнення методології, а також співпраці між науковцями, правоохоронними органами та іншими зацікавленими сторонами для досягнення більш точних та корисних результатів.

Ю.В. Живова, к.ю.н.: Вами розроблено нова дефініція латентної злочинності, в чому вона полягає?

Р.В. Рябець, здобувач: Мною розроблено авторський показник латентної злочинності на основі статистичного методу щодо кримінально-правової статистики та власного аналізу кількісно-якісного показників злочинності у сфері охорони довкілля та зокрема землекористування. Наведена прорахована кількість латентних злочинців з 2017 по 2022 рік, які вчиняли злочини проти довкілля, проти власноссті (земля та землекористування) та враховуючи ці отримані результати, прорахована фактична злочинність.

Н.С. Юзікова, д.ю.н., проф.: В своїй роботі ви виокремлюєте нові детермінанти злочинності в земельній сфері, в чому вони полягають?

Р.В. Рябець, здобувач: Це активний аналіз соціальних явищ, процесів та факторів, які впливають на виникнення злочинності у сфері довкілля. Це означає ретельне вивчення тих факторів, які спонукають людей до порушення закону у відношенні до землекористування та довкілля. Проаналізовано, що виявлення та дослідження факторів злочинності включає активний аналіз соціальних явищ, процесів та факторів, які впливають на виникнення порушень у сфері довкілля. Це передбачає уважне вивчення тих чинників, що мотивують людей вчиняти порушення закону у справах землекористування та відносно до довкілля.

О.В. Сачко, д.ю.н., проф.: Які соціальні явища, на Вашу думку, сприяють правопорушенням у земельній сфері?

Р.В. Рябець, здобувач: Правопорушення в земельній сфері можуть бути спричинені різними соціальними явищами і чинниками. Деякі з них включають: 1. Корупція: Корупція серед посадових осіб, які відповідають за виділення земельних ділянок, може сприяти незаконному використанню та розподілу землі. Пожавлення та підкуп посадовців може привести до незаконного отримання земельних ділянок або незаконних змін у правах власності. 2. Нестабільність правової системи: Недостатня чіткість або зміна правових норм та нормативів у сфері землі може створювати плутанину та нерозбірливість щодо прав власності на земельні ділянки. Це може стимулювати правопорушення та конфлікти. 3. Нерівність та відсутність доступу: Нерівність у розподілі та доступі до земельних ресурсів може створювати невдоволеність серед тих, хто відчуває себе позбавленими можливості отримати земельні ділянки. Це може привести до незаконних захоплень землі та конфліктів. 4. Демографічні чинники: Зростання населення та урбанізація можуть призводити до попиту на земельні ділянки для житла, сільськогосподарського виробництва та інших цілей. Неспроможність влади задовольнити цей попит може привести до незаконних зайняття земельних ділянок. 5. Конфлікти та соціальні напруження: Конфлікти між різними групами інтересів, а також соціальні напруження у суспільстві можуть приводити до правопорушень в

земельній сфері. Це може бути спричинене конкуренцією за землю або конфліктами між корінними народами та іншими групами. 6. Відсутність нагляду та регулювання: Недостатній нагляд та регулювання з боку влади можуть сприяти незаконним діям у земельній сфері. Нездійснення контролю за дотриманням закону може залишати правопорушення безкарними. Збалансована та ефективна система правової регуляції, боротьби з корупцією, забезпечення доступу до земельних ресурсів та вирішення соціальних конфліктів може сприяти запобіганню правопорушенням у земельній сфері.

К.В. Бережна, д.ю.н., проф.: Чи потрібні, на Вашу думку, органи контролю за додержанням екологічного законодавства, які наразі зруйновані?

Р.В. Рябець, здобувач: Збереження та дотримання екологічного законодавства є важливим завданням для збереження природи, здоров'я людей та сталого розвитку. В Україні, як і в багатьох інших країнах, існує необхідність ефективних органів контролю за додержанням екологічного законодавства. Якщо такі органи зазнають зруйнування або мають слабий вплив, це може привести до серйозних екологічних проблем. Ось декілька аргументів, чому органи контролю за додержанням екологічного законодавства важливі: 1. Захист довкілля: Органи контролю відіграють ключову роль у запобіганні та реагуванні на екологічні порушення, такі як забруднення повітря, води та ґрунту, незаконна рубка лісу, викиди токсичних речовин та інші негативні впливи на природу. 2. Здоров'я населення: Порушення екологічних стандартів може шкодити здоров'ю людей, спричинюючи захворювання та інші проблеми. Органи контролю відіграють роль у захисті здоров'я громадян через нагляд за дотриманням нормативів щодо якості довкілля. 3. Збереження природних ресурсів: Ефективний контроль за додержанням екологічних законів сприяє збереженню природних ресурсів, які важливі для екосистем, сільськогосподарського виробництва та розвитку суспільства. 4. Відповіальність: Наявність органів контролю за додержанням екологічного законодавства підсилює відчуття відповіальності серед підприємств та громадян щодо їхнього впливу на довкілля та потреби сталого розвитку. 5. Міжнародні зобов'язання: Україна має міжнародні зобов'язання щодо охорони довкілля та боротьби зі зміною клімату. Органи контролю є важливими для виконання цих зобов'язань. Отже, органи контролю за додержанням екологічного законодавства в Україні мають важливу роль у забезпеченні сталого розвитку та охорони довкілля. Їх відновлення та підтримка може бути важливим кроком у зміцненні екологічного контролю та захисту природи.

О.Л. Соколенко, д.ю.н., проф.: Чому природні ресурси, на Вашу думку, стали корупційним феноменом?

Р.В. Рябець, здобувач: Природні ресурси стали корупційним феноменом з ряду причин: 1. Велика економічна цінність: Багатство природними ресурсами, такими як нафта, газ, мінерали, ліси і водні ресурси, створює великі економічні можливості. Контроль над цими ресурсами надає велику владу та можливості для особистого збагачення, що може спонукати посадовців до корупційних дій. 2. Недорогі доступи: Часто природні ресурси розташовані в віддалених або важкодоступних районах, де контроль і нагляд може бути обмеженим або важким. Це може створювати сприятливі умови для незаконної видобутку або експлуатації ресурсів. 3. Недоліки управління: Недоліки управління природними ресурсами та слабка ефективність правоохоронних органів і наглядових органів можуть зробити систему більш уразливою перед корупцією. Недостатність транспарентності та відкритості у процесі прийняття рішень може призводити до корупційних угод. 4. Брак конкуренції: Відсутність або обмеженість конкуренції в галузях, пов'язаних з природними ресурсами, може створювати можливості для монополізації та зловживання владою, що сприяє корупції. 5. Слабка правова система: У деяких країнах слабка правова система і недостатність механізмів захисту прав власності можуть призводити до незаконного захоплення природних ресурсів та їхнього використання без належної компенсації. 6. Відсутність громадського контролю: Низький рівень громадського контролю і журналістського розслідування також може сприяти корупції в галузі природних ресурсів, оскільки важко виявляти та розкривати корупційні схеми. Для боротьби з корупцією в сфері природних ресурсів важливо збільшувати транспарентність та відкритість процесів, удосконалювати правову систему, зміцнювати контроль та нагляд, залучати громадські організації та засоби масової інформації до моніторингу та розкриття корупційних схем, а також забезпечувати суворі покарання для корупціонерів.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Т.В. Корнякова, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара:

Здобувач в достатньому обсязі виконав освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок, Р.В. Рябець набув необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою

мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації “Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин” та виконання здобувачем розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи, здобувач, виконуючи загальні настанови наукового керівника, виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні на всіх його стадіях: при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні. Вироблені здобувачем теоретичні положення є достатньо обґрунтованими, а пропозиції мають практичне значення, зокрема в нормотворчій діяльності та правозастосуванні. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. При дослідженні опрацьовано велику кількість доктринальних джерел, законодавства, в тому числі перспективного та зарубіжного.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної добросовісності та не допущено її порушень під час дослідження.

Отже, виконане здобувачем дисертаційне дослідження є першою працею, у якій комплексно та системно розглядається кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Доведено, що особливостями сфери земельних відносин як об'єкту кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану є наступні змістовні складові: економічна, екологічна, соціальна, безпекова та міжнародна. Так економічна складова показала, що саме наявність сільськогосподарських земель та їх використання щодо сільськогосподарського виробництва в умовах воєнного стану створило можливість отримання доходів для окремих громадян, так і для держави. Крім того, відкриття ринку землі напередодні військової агресії підвишила отримання прибутків від продажу земель. З іншого боку, частина територій стала непридатною для отримання прибутків через окупацію та пошкодження внаслідок воєнних дій. Екологічна складова земельних відносин в умовах воєнного стану, а саме безпосередньо землі, ґрутові покриви, зазнали суттєвих впливів через забруднення, знищення родючого шару, замінування, приведення в стан, непридатний до використання за цільовим призначенням. Питання постало у міжнародно-правовій площині щодо відшкодування шкоди, завданої збройною агресією з боку росії. Соціальна складова довела, що саме сільськогосподарські землі та все, що на них виробляється в Україні, здатні забезпечити умови виживання великій кількості людей в умовах воєнного стану: як тим, хто безпосередньо дотичний до цієї сфери, так і тим, хто є споживачем продукції. З іншого боку, дозвіл на створення в Україні держави, яка буде поставляти на весь

світ наркотичні засоби з канабісу в умовах наявності соціальної напруги, великої кількості морально нестабільних людей, людей з психічними розладами, так само, може завдати негативних наслідків у соціальній та безпековій сфері. Безпекова складова підкреслила роль земель України як права власності Українського народу та тієї цінності, за яку громадяни не шкодують свого життя. З іншого боку, відсутність мораторію на продовження продажу сільськогосподарських угідь як однієї з національних цінностей в умовах воєнного стану, а тим більше, відкриття другого етапу земельної реформи від 01.01.2024, коли в умовах зубожіння населення, українського бізнесу державою надано можливість для великого бізнесу з іноземним капіталом купувати українську землю, за яку люди в той же час віddaють життя, створює багато викликів. Також серед питань є дозвіл на використання української с/г землі під вирощування канабісу як наркотичного засобу, коли держава та світ потребують справді необхідних продуктів харчування, що можуть стати підставою для підвищення рівня криміналізації сфери. Міжнародна складова земельних відносин в умовах воєнного стану є також декілька векторна. З одного боку, враховуючи значення українських виробів сільського господарства, як складової міжнародної продовольчої безпеки, і обмеження експорту такої продукції, такі дії створили загрози багатьом державам світу та підвищили криміногенність у цій сфері. З іншого боку, потреба застосування міжнародно-правових механізмів відшкодування за екологічні злочини, завдані земельним ресурсам України збройною агресією, зумовлюють пошук нових шляхів боротьби з екологічною злочинністю та методів попередження злочинів, механізмів їх фіксування, документування та подальших дій щодо їх розслідування, притягнення винних до відповідальності та застосування механізмів відшкодування завданої такими діями шкоди.

Проведено аналіз чинників, які впливають на злочинність у сфері земельних відносин. Серед таких чинників є наступні: правові, кримінологічні, міжнародні, соціально-економічні, корупційні. До правових та кримінологічних відносимо наступні: а) недостатність нормативно-правового регулювання, корупція та слабкі механізми контролю; б) складність виявлення і документування злочинів через їхній технічний та часто складний характер; в) наявність латентної злочинності, тобто злочинів, які не реєструються або не виявляються, особливо в сферах, де існує висока ступінь недотримання нормативно-правових актів; г) відкриття ринку землі і можливості обігу земель за відсутності механізмів захисту національних землевласників від великих капіталів та підприємств; д) надання можливості вирощування канабісу як наркотичного засобу та відсутність механізму захисту прав громадян та держави у цій сфері від криміналізації.

Виявлено потребу визначити міжнародно-правову складову серед чинників, які впливають на злочинність у цій сфері та зазначити про відсутність чіткого та дієвого міжнародно-правового механізму реагування, комплексу дій щодо екологічних злочинів, пов'язаних із збройною агресією: документування злочинів, досудове розслідування, судовий розгляд, стягнення шкоди. Зазначено на необхідності посилення законодавчого регулювання, зокрема, щодо підвищення прозорості та відповідальності щодо розпорядження земельними ресурсами. Важливим також є створення ефективних механізмів правового контролю, забезпечення дотримання земельного законодавства та захисту прав власників і користувачів землі.

Корупційні складові, пов'язані як з відкриттям обігу земель с/г призначення, так і факторами розподілу коштів на відновлення земель в умовах воєнного стану, надання земель під вирощування канабісу тощо.

Соціально-економічні фактори, такі як бідність, безробіття та соціальна нерівність, впливають на злочинність у сфері земельних відносин, спонукаючи до вчинення злочинів як способу виживання або незаконного збагачення, особливо в умовах воєнного стану та тотального зубожіння населення. Зростання соціальної напруги та конфліктів, пов'язаних із земельними ресурсами, особливо в умовах воєнного стану, відкриття ринку с\г земель, можливості вирощування наркотичних засобів дає підстави говорити про необхідність розробки та впровадження комплексних програм та стратегій, спрямованих на визначення механізмів захисту, в першу чергу, прав землевласників, інтересів громадян та держави як ключового фактору, що є чинником впливу на злочинність у сфері земельних відносин. Такі засади мають стати підґрунтам формування нової Стратегії розвитку земельних відносин в умовах євроінтеграції та повоєнної віdbудови держави. Отже надання державою можливості вільного обігу та використання, в першу чергу, земель с/г призначення, в умовах воєнного стану має містити чіткі механізми захисту прав і свобод як землевласників, громадян України, так і українського бізнесу, прозорі умови обігу та, відповідно, декриміналізації цієї сфері.

Здобувачем сформульовано фундаментальні характеристики та розроблено концептуальне визначення кримінологічного терміну феномену злочинності у сфері земельних правовідносин. Злочинність у сфері земельних правовідносин визначається як сукупність протиправних діянь, що порушують правові норми та технічні стандарти у сфері використання, розподілу, охорони та управління земельними ресурсами. Цей феномен включає широкий спектр злочинів: від незаконного заволодіння землею до корупційних злочинів, махінацій із землевпорядкою документацією та екологічних злочинів, злочинів у сфері екологічної безпеки. Фундаментальні характеристики включають в себе: 1. Протиправність та шкідливість. Злочини в цій сфері містять діяння, які є протиправними та наносять шкоду особистим, суспільним або державним інтересам у

контексті земельних ресурсів. 2. Різноманітність форм та методів. Злочинність у сфері земельних правовідносин має багатогранний характер, включаючи як відкриті незаконні дії (захоплення землі), так і приховані форми (підробка документів або корупційні діяння). 3. Соціально-економічний контекст. Злочинність у сфері земельних правовідносин тісно пов'язана з соціально-економічними факторами, такими як бідність, нерівність та корупція, які досить часто є кatalізаторами таких злочинів, особливо в умовах воєнного стану та вільного обігу земель с/г призначення, відкриття ринку землі для великого бізнесу з можливості купівлі до 10 тис. га на фоні военної агресії в державі. 4. Правові та інституційні прогалини, де недоліки нормативно-правового регулювання та слабкість інституційного визначення, недієвість норм щодо контролю, часто сприяють виникненню та розвитку злочинності в сфері земельних правовідносин. Суттєвим фактором є відсутність механізму захисту національного землевласника та ефективних інструментів захисту прав громадян в умовах воєнного стану та відкритості ринків землі с/г призначення, де серед головних гравців виступають великі латифундисти української землі. 5. Вплив на стабільність та розвиток суспільства. Негативний вплив цього феномену на соціальну стабільність, економічний розвиток, екологічну, національну безпеку, міжнародну продовольчу безпеку робить його особливо значущим для кримінологічних досліджень та державної політики особливо в умовах повоєнної відбудови, європейської інтеграції. Значення українських земель для світових економік та продовольчої безпеки багатьох держав зумовлюють наявність додаткових ризиків незаконного заволодіння земельними ресурсами великими корпораціями та іноземним капіталом за відсутності дієвих національних механізмів захисту та попередження.

Проаналізовано кількісні параметри та якісні характеристики злочинних дій у сфері земельних правовідносин. Земельні відносини охоплюють володіння, користування та розпорядження землею, що регулюється Конституцією України, Земельним Кодексом та іншими нормативно-правовими актами. Стан злочинності у цій сфері охоплює кількісні та якісні характеристики, що включають зареєстровані злочини, судимості та латентну злочинність.

Надано аналіз поведінки осіб, які скоїли злочини у сфері земельних відносин та їх кримінологічну характеристику. Серед детермінантів злочинності в цій сфері ключове місце займають соціальні протиріччя, економічні фактори, політичні та духовні аспекти. Важливим фактором є матеріальна нерівність, яка в сучасному суспільстві зростає, і новий соціальний антагонізм, пов'язаний із безробіттям та інфляцією. В умовах воєнного стану існують загрози щодо окупації земель, відсутності у громадян можливості захистити свої права як землевласників, поява великих латифундистів з іноземними капіталами на ринку с/г земель в

Україні, запровадження промислового вирощування канабісу. Виявлено зв'язок між рівнем заборгованості із заробітної плати або відсутності роботи та кількістю зареєстрованих злочинів. Серед причин індивідуальної кримінальної поведінки важливі антисуспільні погляди, зовнішні обставини, що впливають на переконання особи, та різноманітні життєві ситуації. Понад 46% злочинних дій проти довкілля пов'язані із "відсутністю постійної роботи та доходу". Загальний рівень правової освіти та правосвідомості. Виявлено, що частина осіб, які порушили закон у сфері охорони довкілля, визнала свій вчинок як правовий нігілізм. Цей фактор мав роль у значній частині злочинів, особливо у випадках незаконного видобування корисних копалин, забруднення або пошкодження земель, і безгосподарського використання земель. Важливим чинником правового нігілізму є низький культурний, освітній та професійний рівень осіб, що вчинили злочини проти довкілля.

Проаналізовано обставини, що породжують латентну злочинність у сфері земельних відносин та надані кількісні показники таких правопорушень за авторським розрахунками. Латентна злочинність у сфері земельних відносин та довкілля означає ті злочини, які не були виявлені або зареєстровані правоохоронними органами та не відображаються в офіційній кримінально-правовій статистиці. Це явище має масштабний характер, при цьому кількість невиявлених злочинів у кілька разів перевищує кількість зареєстрованих, становлячи близько 67% від фактично вчинених злочинів.

Здійснено аналітичний огляд функціональних повноважень органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з метою протидії злочинним діянням у сфері земельних правовідносин. Державні органи займаються реалізацією екологічних функцій держави, контролю у сфері земельних відносин. Вони поділяються на органи загального та спеціального призначення, працюючи на засадах субординації та координації. Організаційна система являє собою органи, що здійснюють державний контроль та нагляд, органи місцевого самоврядування щодо їх повноважень у цій сфері, а також парламент із функцією парламентського контролю, проведення парламентських слухань щодо питань, пов'язаних із рівнем злочинності та її попередження у сфері земельних відносин. окремо виділяємо правоохоронні органи, підкреслюємо важливу роль та вплив громадськості. Органи у сфері земельних відносин так само, як і здійснення державного екологічного контролю та функцій у сфері екологічної безпеки, були реформовані неодноразово і обсяг їх повноважень переглядався.

В умовах воєнного стану основною проблематикою здійснення повноважень вищевказаних органів є наступні: 1). Відкриття ринків землі с/г призначення стало поштовхом до більш ефективної організації діяльності у сфері земельно-кадастрової діяльності, землевпорядної, проте на сьогодні існують реальні прогалини у налагоджені ефективного механізму у цій сфері, відсутності належної комунікації. Доцільним, є

наприклад, є створення електронної системи передачі даних та опрацювання запитів громадян, запровадження обов'язку інформувати органи один одного, передавати документи, залучати програмні продукти та здійснювати інші дії з метою уникнення корупційної складової, яка у подальшому призводить до вчинення злочинів. 2). Проблематика розподілу функцій на рівні місцевого самоврядування та воєнних адміністрацій щодо сфери земельних відносин призводить часто до блокування різного роду питань та завдань, які постають перед місцевими органами у цій сфері. 3) Завдання екологічної шкоди земельним ресурсам в умовах військової агресії вимагає ефективних дій, створення превентивних механізмів попередження, мінімізації завдання шкоди, а у разі наявності такої шкоди, чіткого, визначеного на рівні чинного законодавства механізму дій, відповідальності щодо правильної фіксації та підрахунку обсягів шкоди. Від чіткості та якості зібрання доказів у майбутньому буде залежати обсяг відшкодування. Отже розширення та уточнення повноважень органів, відповідальних за належний стан земельних ресурсів, шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону навколошнього природного середовища», ЗК України та постанов щодо функціонального навантаження державних органів у сфері земельних ресурсів.

Важливою є роль громадськості та її співпраця з органами у цій сфері. Доцільним видається прийняття Закону України «Про громадський контроль», де чітко визначити можливості співпраці та впливу на державні органи щодо попередження скосення злочинів у сфері земельних ресурсів.

Серед суб'єктів запобігання злочинності є державні органи, відповідальні за виконання екологічної функції держави, а також інші державні органи та громадські інституції. Вони забезпечують реалізацію державної політики в галузі охорони довкілля і земель, проводять законодавче забезпечення діяльності, здійснюють безпосередню правоохоронну діяльність, координують діяльність суб'єктів протидії екологічним і земельним правопорушенням, здійснюють правосуддя у справах про земельні правопорушення, а також реалізують запобіжні заходи. Проте ураховуючи виклики умов воєнного стану, активізацію другого етапу земельної реформи, політику держави щодо вирощування канабісу, доцільно, перш за все, прийняти Програму розвитку у сфері земельних відносин, де чітко зазначити напрямки реформування щодо посилення повноважень органів, які відповідальні за реалізацію заходів превентивного характеру запобігання злочинності у цій сфері та внести відповідні зміни до профільних законодавчих та підзаконних актів.

Досліджено кримінологічну роль прокурорських органів у контексті запобігання кримінальним порушенням у сфері земельних правовідносин. Органи прокуратури відіграють важливу роль у запобіганні злочинності, зокрема в сфері екологічних злочинів, та зловживань із земельними ресурсами. Ця роль включає не тільки кримінальне переслідування, але й

превентивні заходи, що дозволяють запобігати злочинам. Протягом останніх років така функція була ліквідована і виконувалась фактично різними підрозділами відповідно до повноважень. Проте у 2021 році була створена Спеціалізована екологічна прокуратура та зараз її структури безпосередньо відповідають за здійснення наданих повноважень у сфері земельних відносин. Проте ефективність таких дій безпосередньо пов'язана, у тому числі, з необхідністю внесення змін до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» щодо уточнення та розширення повноважень прокурора у сфері представництва інтересів держави, а саме можливості застосування заходів реагування до осіб та органів, які зобов'язані надати документи, інформацію тощо для подачі позову та захисту інтересів держави у цій сфері, поверненню незаконно вибутих з державної та комунальної власності земель. А також внесення змін як до профільного Закону, так і до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення повноважень прокурора під час процесуального керівництва щодо вжиття заходів до посадових осіб органів, які здійснюють неналежним чином функції досудового розслідування тощо.

В умовах воєнного стану органи прокуратури також здійснюють функцію співпраці з Міжнародним кримінальним судом та діяльність щодо оформлення належним чином доказів, процесуальних документів відносно доведення фактів вчинення злочинних дій по кримінальним справам, пов'язаним із злочинами щодо воєнної агресії РФ та наслідками завдання шкоди земельним ресурсам, навколошньому природному середовищу. Від якості здійснення таких функцій можуть залежати перспективи притягнення винних осіб до відповідальності та застосування механізмів відшкодування завданої міжнародними військовими злочинами шкоди, що є додатковою відповідальністю органів прокуратури у сфері протидії злочинним діям у цій сфері та, можливо, попередження інших міжнародних злочинів.

Здійснено комплексний аналіз міжнародного кримінального права та законодавства іноземних держав у контексті захисту земельних правовідносин та розроблені стратегії запобігання відповідним правопорушенням, враховуючи адаптацію та застосування відповідних норм. Кримінальне законодавство різних країн (наприклад, Азербайджану, Вірменії, Грузії, Латвії, Литви) має різні підходи до регулювання земельних правовідносин, що відображає специфікуожної країни. На основі проведеного аналізу можна зазначити наступні стратегії запобігання правопорушенням у цій сфері:

1. Міжнародна кооперація. Забезпечення активної міжнародної співпраці, яка включає обмін інформацією, координацію правоохоронних зусиль та створення міжнародних механізмів слідчої та судової співпраці.
2. Адаптація національного законодавства. Гармонізація національного законодавства з міжнародними угодами та стандартами для ефективної боротьби з екологічними злочинами та захисту

земельних ресурсів. 3. Підвищення обізнаності та навчання, які включають освітні програми для правоохоронних органів та громадськості щодо міжнародних стандартів охорони земельних ресурсів. 4. Активне включення до регіональних ініціатив та угод, забезпечуючи єдиний підхід до захисту земельних правовідносин. 5. Розробка міжнародних механізмів для підвищення правової відповіданості за злочини, пов'язані з екологією та земельними ресурсами. Ці стратегії допоможуть ефективно запобігти міжнародним правопорушенням у сфері земельних правовідносин та забезпечать стабільність та сталій розвиток у цій галузі.

В умовах воєнного стану саме міжнародна співпраця та пошук і запровадження механізмів захисту земельних відносин, є шляхом попередження завдання шкоди та відшкодування шкоди, завданої військовою агресією РФ. Запровадження вільного обігу земель с/г призначення, надання можливості великим корпораціям купувати до 10 тис. га таких земель, відкриття ринку канабісу потребує запозичення досвіду щодо захисту національного землевласника, українського сільськогосподарського виробника, попередження правопорушень у цій сфері який застосований в усіх країнах ЄС та інших державах. тощо.

Шляхи вдосконалення моделі попередження правопорушень в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови у сфері земельних відносин включають різні аспекти і напрямки. 1. А) У сфері національної безпеки доцільно прийняти Стратегію та Програму розвитку земельних відносин, де визначити основні напрямки та заходи у цій сфері з визначенням чітких термінів та відповіданості кожного органу держави. Б) Вести мораторій на продаж земель с/г призначення, заборонити скуповувати безцінні українські родючі землі великим іноземним капіталам в умовах зубожіння українського населення та бізнесу та відсутності фінансових можливостей, запровадження банківських засобів підтримки. 2. У сфері екологічної безпеки прийняти чіткі нормативні акти, дорожню карту щодо регулювання дій Міндовкілля та його органів, Держгеокадастру, Держгеонадр по попередженню, фіксації, вжиття заходів зменшення негативних наслідків в умовах збройної агресії. Продовжити співпрацю з МКС, міжнародними органами і організаціями щодо пошуку ефективного механізму відповіданості РФ за військові злочини на території України та відшкодування шкоди довкіллю, у тому числі, земельним ресурсам, завданої такими злочинними діями. 3. Заходи попередження у сфері корупційних злочинів у цій сфері потребує запровадження чіткої прозорої та підконтрольної системи розподілу коштів, які надходять від іноземних партнерів та донорів, щодо зменшення шкідливого впливу та відновлення земельних ресурсів. 4. Міжнародна співпраця з МКС, міжнародними організаціями щодо напрацювання чіткого механізму понесення винними особами відповіданості за спричинення шкоди навколошньому

природному середовищу діями воєнних злочинів, обрахунок та її реальне відшкодування

Зважаючи на вище викладене, вважаю, що наукова кваліфікація Р.В. Рябця відповідає вимогам здобувача ступеня доктора філософії, а його дисертація “Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин” відповідає кваліфікаційним вимогам щодо дисертацій доктора філософії, викладеним упп. 9, 10, 11, 12 «Про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, зі змінами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 979 від 21 жовтня 2020 р. та № 608 від 9 червня 2021 р., «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), і може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою, а її автор Рябець Роман Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

К.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права **Алексєєнко І.Г.** - здобувач приділив належну увагу особливостям сфери земельних відносин як об'єкту кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Автор провів аналіз чинників, які впливають на злочинність у сфері земельних відносин, включаючи правові, кримінологічні, міжнародні, соціально-економічні та корупційні фактори. Сформульовано фундаментальні характеристики та розроблено концептуальне визначення кримінологічного терміну феномену злочинності у сфері земельних правовідносин. Рябець Р.В. не тільки проаналізував кількісні параметри та якісні характеристики злочинних дій у сфері земельних правовідносин, але й надав аналіз поведінки осіб, які скотворили злочини у сфері земельних відносин, та їх кримінологічну характеристику. Важливим є те, що автором визначено шляхи вдосконалення моделі попередження правопорушень в умовах воєнного стану та повоєнної віdbудови у сфері земельних відносин.

Загальний висновок про роботу. Дисертація Рябця Романа Валерійовича “Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин” безумовно має високий рівень виконання і повною мірою готова до захисту на спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Д.ю.н., проф., професор кафедри адміністративного і кримінального права **Є.А. Кобрусєва** - дістала виконана здобувачем робота з пошуку основних підходів щодо понять «земельні відносини», «кримінальне правопорушення у сфері земельних відносин», «феномен злочинності у сфері земельних відносин», «об'єкт злочинів у сфері земельних відносин». У повній мірі проаналізовано Концепції загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель (схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70-р). Методологічний підхід дослідження базується на застосуванні діалектичного методу для комплексного аналізу злочинності у контексті земельних правовідносин. Дослідження охоплює широкий спектр наукових методів. Системно-структурний підхід використовується для вивчення злочинності в земельній сфері, охоплюючи диференціацію видів кримінальних порушень у цій області, аналіз їх кількісних та якісних параметрів, розгляд профілю злочинця, вивчення різноманітних детермінантів злочинності та формулювання комплексних стратегій протидії незаконним діям у контексті використання землі. Порівняльний метод дозволяє оцінити правопорушення щодо земельних ресурсів у рамках кримінального права. Порівняльно-історичний метод застосовується для дослідження еволюції та впливу кримінально-правових механізмів на осіб, винних у сконці злочинів, пов'язаних із земельними ресурсами. Базисний метод використовується для аналізу статистичних даних, порівнюючи кожний рівень даних з базовим рівнем. Ланцюговий метод дозволяє виявити динаміку злочинності шляхом послідовного порівняння даних.

Нормативно-правова база дисертації включає в себе Конституцію України, міжнародні конвенції, міжнародно-правові акти, різноманітні кодекси, законодавчі акти, укази Президента, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, а також кримінальне, адміністративне, земельне та екологічне законодавство.

Д.ю.н., проф., професор кафедри цивільного, трудового та господарського права **I.В. Патерило** - що дисертація детально досліджує злочинність у сфері земельних правовідносин в умовах воєнного стану в Україні. Автор описує різні аспекти цієї проблематики, включаючи економічні, екологічні, соціальні, безпекові та міжнародні складові. Значна увага приділяється аналізу чинників, що впливають на злочинність у цій сфері, серед яких правові, кримінологічні, міжнародні, соціально-економічні та корупційні аспекти. У дослідженні виявлено потребу визначення міжнародно-правової складової, а також відсутності чіткого механізму реагування на екологічні злочини, пов'язані з військовою агресією. Автор пропонує стратегії і рекомендації для запобігання та вирішення цих проблем, зокрема в контексті євроінтеграції та повоєнної відбудови. Важливим аспектом дослідження є також фокус на проблематику

корупції та соціально-економічних факторів, які впливають на злочинність у сфері земельних відносин. Дисертація містить глибокий аналіз кримінологічних характеристик злочинності у цій сфері, розглядаючи її причини, наслідки та можливі шляхи протидії. Загалом, дисертація є всебічним та глибоким дослідженням актуальної проблеми, яка має важливе значення для сучасного українського суспільства. Вона вирізняється глибиною аналізу, актуальністю висвітлюваних проблем та практичною спрямованістю запропонованих рекомендацій.

В ОБГОВОРЕННІ БРАЛИ УЧАСТЬ:

Доктор філософських наук, канд. юрид. наук, доц. **Л.М. Мудриєвська**, яка зауважила, що ознайомлена з текстом дисертації. Дисертація, дійсно, сильна, гарно оформлена, є великий фактаж матеріалу. Сьогодні пролунала виключно наукова доповідь. Л.М. Мудриєвська підтримала рішення фахових експертів, що дисертаційна робота Рябця Романа Валерійовича відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Канд. юрид. наук, проф., професор кафедри цивільного, трудового та господарського права **Марченко О.В.** зазначив, що дисертаційна робота виконувалась впродовж декількох років. У дисертанта багато наукових робіт, які підтверджують вірогідність і достовірність наукових ідей. Деякі позиції потребують відшліфування, але тут більшою мірою йде мова про недоліки за текстом, про окремі висловлювання, а наукова частина має все необхідне, щоб рекомендувати роботу до подального захисту.

Д-р юрид. наук, проф., професор кафедри адміністративного та кримінального права **Юзікова Н.С.**, відзначив дисертаційну роботу як гідну для присудження ступеня доктора філософії. Дуже багато фактичного матеріалу. Матеріал опрацьований на достатньо високому рівні. Дуже гарна доповідь, зроблена на високому рівні. Дисерант володіє матеріалом в повному обсязі і надав повні відповіді на усі запитання. Тому можна рекомендувати роботу до подального захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

ВИСНОВОК

Актуальність теми. Дисертація присвячена кримінологічному дослідженю злочинності у земельних відносинах (в широкому кримінологічному розумінні), яка стосується кримінальних правопорушень, передбачених статтями 197-1, 236, 237, 238, 239, 239-1, 239-2, 240, 240-1, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 254, Кримінального кодексу України. Дисертація розглядає теоретичні основи теми, включаючи визначення поточного стану наукових досліджень у цій галузі, визначення важливих ознак злочинності у земельних відносинах, розробку концепції цієї проблеми, уточнення системи.

Надано авторське визначення кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин – це небезпечні явища нераціонального, деструктивного ставлення людей до землі, які виявляються у вигляді множинності злочинних проявів, що створюють загрозу сталості правовідносин у сфері землекористування, безпеки життєдіяльності людей і екосистем в цілому.

Авторське визначення приділено також феномену злочинності у сфері земельних відносин. Такий феномен має ознаки, що виступають суспільно небезпечним явищем нераціонального людського ставлення до землекористування; виявляється у вигляді множинності злочинних проявів окремих сфер землекористування; виявляється результатом хибного сприйняття невичерпності багатства земель і можливості їхньої саморегенерації.

Аналіз законодавчих актів та організаційних заходів, проведений у дисертації, дозволив виявити проблемні аспекти кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та запропонувати рекомендації щодо подальших заходів запобігання злочинності у цій сфері.

Наукова робота присвячена визначенню кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, що включають в себе аналіз статистики, типології правопорушень, мотивів злочинності, детермінації, а також особливості застосування правових норм. Окрема увага була приділена основним заходам запобігання злочинності у сфері земельних відносин. У роботі також проаналізована структура та динаміка кримінальних правопорушень проти довкілля (земля та землекористування), розпочинаючи з 2017 року, кримінологічна характеристика осіб які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, особливості детермінації злочинності у сфері земельних відносин, латентна злочинність, кримінологічна функція органів прокуратури щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин (з урахуванням прийняття Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора, Наказ від 05.07.2023 № 185).

Аналіз основних наукових джерел, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями в сфері земельних відносин, є основою авторського

комбінованого підходу до визначення стану наукового дослідження злочинності у сфері земельних відносин. Цей методологічний підхід передбачає визначення низки методологічних параметрів. Ці параметри включають специфіку термінології та понять, міждисциплінарність дослідження, комплексний підхід, наукові гіпотези та розроблені пропозиції.

Злочинність у сфері земельних відносин має ряд важливих ознак, включаючи сферу відтворення, об'єкт посягання, підвищений рівень суспільної небезпеки, виявлення в різних проявах і зв'язок із системою негативних соціальних наслідків. Таким чином було створено її визначення. Під цим терміном розуміється явище, яке є антисуспільним у суспільній реальності, особливо в сфері земельних відносин, яке є результатом низки кримінальних втручань, які мають високий рівень суспільної небезпеки. Ці втручання спрямовані на земельні ділянки та ґрунти, завдаючи значної шкоди навколошньому середовищу, державним інтересам і суспільним інтересам, а також порушуючи права та законні інтереси юридичних осіб і організацій.

На прикладі конкретних кримінальних проваджень у сфері земельних відносин та відповідно проаналізованих зареєстрованих справах у Єдиному реєстрі досудових розслідувань, надано узагальнюючі висновки щодо динаміки кримінальних правопорушень проти довкілля, у частині пов'язаної із землею та землекористуванням, виявлено найпоширеніші кримінальні правопорушення у цій сфері, проаналізовані зареєстровані кримінальні правопорушення проти довкілля та проти власності (самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво).

Виявлено рівень злочинності у сфері земельних відносин за авторською методикою обчислення, проаналізовано віковий, освітній склад осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у цій сфері, визначена найбільша група осіб за громадянством, яка вчиняє такі правопорушення.

Під час дослідження встановлено, що ретельне вивчення як кількісних, так і якісних показників необхідне для повного кримінологічного аналізу злочинності у земельній сфері, охоплюючи всі аспекти цієї проблеми. Okрім кримінальних правопорушень, пов'язаних із землею, важливо враховувати додаткові правопорушення, такі як корупційні та інші, а також адміністративні правопорушення, які можуть служити фоном для таких злочинів. З використанням такого комплексного підходу можна отримати більш повне розуміння різноманітності та масштабності злочинності у сфері земельних відносин.

Розглядаються поняття злочинів, пов'язаних із забрудненням або руйнуванням земель, та їхні наслідки для людей та навколошнього природного середовища. Зазначається, що злочин може виникнути через забруднення або руйнування земель шкідливими речовинами або відходами, що порушують встановлені правила, що може створити

небезпеку для людей, здоров'я або довкілля. Описано основні ознаки злочинів проти довкілля та їхню соціальну небезпеку.

Визначено загальний кримінологічний портрет злочинця, який складається із вивчення соціально-демографічних, кримінально-правових і морально-психологічних характеристик осіб, винних у кримінальних правопорушеннях у сфері земельних відносин. Це переважно особи віком від 29 до 39 років, які мають повну загальну середню та базову загальну середню освіту та є громадянами України.

Розроблено авторський показник латентної злочинності на основі статистичного методу щодо кримінально-правової статистики та власного аналізу кількісно-якісного показників злочинності у сфері охорони довкілля та, зокрема, землекористування. Наведено прораховану кількість латентних злочинців з 2017 по 2022 рік, які вчиняли злочини проти довкілля, проти власності (земля та землекористування) та враховуючи ці отримані результати, прорахована фактична злочинність.

Виявлено та досліджено детермінанти злочинності, як активний аналіз соціальних явищ, процесів та факторів, які впливають на виникнення злочинності у сфері довкілля. Це означає ретельне вивчення тих факторів, які спонукають людей до порушення закону у відношенні до землекористування та довкілля.

Проаналізовано, що виявлення та дослідження факторів злочинності включає активний аналіз соціальних явищ, процесів та факторів, які впливають на виникнення порушень у сфері довкілля. Це передбачає уважне вивчення тих чинників, що мотивують людей вчиняти порушення закону у справах землекористування та відносно до довкілля.

Розглядаються основні принципи аналізу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Це включає інформацію про стан, структуру та тенденції цього типу правопорушень, фактори, що сприяють їх вчиненню, а також соціально-психологічні особливості правопорушників (наприклад, члени груп, представники служби). Крім того, у роботі продемонстровано зв'язки між цими компонентами. Наприклад, зв'язок між поведінкою злочинця та рівнем латентності правопорушень, а також ефективністю заходів запобігання.

Звертається увага на переваги організаційно-управлінських аспектів корупції в сфері екологічної злочинності, розглядаючи її як системне явище, що стало закоріненим у роботі суб'єктів, які використовують природні ресурси. Це основний, швидкий і найефективніший метод досягнення мети. Метою цього методу є отримання максимального незаконного прибутку без жодних юридичних наслідків. Наслідки діяльності контролюючих державних органів включають такі основні проблеми, які часто сприяють вчиненню кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин: керівництво видає неправильні доручення на проведення перевірок, а бланк перевірки містить неправильні дані; відсутність документів, таких як

номерні акти перевірок, протоколи та рішення про нарахування штрафів; попередження перед перевіркою, що дозволяє уповноваженим особам проводити перевірки неякісно, а, головне, без застосування засобів реагування до винних осіб.

Вивчено місце запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин у системі забезпечення екологічної безпеки держави. Воно охоплює відновлення порушеного права власності та виконання комплексу правових та організаційних заходів на рівнях загальнодержавному, регіональному, обласному та міжвідомчому (відомчому). Основні напрямки дій включають системний кримінологічний аналіз та моніторинг земельної сфери, виявлення й усунення факторів, що сприяють кримінальним правопорушенням, розкриття осіб чи об'єднань, запобігання злочинним діям на етапах підготовки чи замаху, а також мінімізація негативних наслідків, компенсація завданіх збитків та повернення незаконно набутих активів.

Затвердження теми та плану дисертаційної роботи. Тема дисертації затверджена вченого радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 4 від 19.11.2020 р.), уточнена на засіданні кафедри адміністративного і кримінального права (протокол № 7 від 28.03.2023 р.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 366-р, Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженої Указом Президента України від 30 вересня 2020 р. № 722/2019, Концепції загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель (схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70-р), Науково-дослідної теми кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара “Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів” (0122U001409).

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконано дисертантом самостійно, з використанням новітніх здобутків вітчизняної науки кримінального права, усі викладені в ньому положення і висновки ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Наукові здобутки, що висвітлені автором в наукових публікаціях є самостійними, одноособовими.

Ступінь обґрутованості і достовірності наукових положень і рекомендацій

Дисертація апелює до широкого теоретико-методологічного підґрунтя. Наукові гносеологічні методи забезпечення ефективної реалізації

цілепокладання, а саме реалізації мети наукового дослідження, опису об'єкта та предмета наукового пошуку у цій роботі охоплюють цілу низку інструментів із переліку загальнонаукових та спеціально сформованих елементів апарату наукового пізнання. Основу методології дисертації складає діалектичний метод вивчення феномену злочинності у сфері земельних відносин.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація полягає у системності матеріалу дослідження, в якому вперше в українській юридичній науці комплексно досліджено кримінологічну характеристику та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження. Дослідження надає глибокий аналіз кримінологічної характеристики злочинів у сфері земельних відносин, виявляючи специфічні риси, механізми та причини таких правопорушень, ідентифікує та аналізує соціально-економічні, правові та організаційні фактори, що сприяють вчиненню злочинів у сфері земельних відносин, аналіз чинного законодавства та виявлення прогалин і недоліків у правовому регулюванні земельних відносин дозволяє обґрунтовано пропонувати зміни та доповнення до законодавчих актів, що регулюють земельні відносини та відповідальність за порушення у цій сфері.

Практичне значення можуть бути використані для оптимізації стратегій і методів роботи правоохоронних органів, що включає в себе розробку та впровадження нових підходів до розслідування та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Результати дослідження можуть стати основою для розробки або удосконалення законодавчих актів, що регулюють земельні відносини, а також для визначення кримінальної відповідальності за порушення у цій сфері. Інформація та знання, отримані в ході дисертаційного дослідження, можуть бути використані для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі земельних відносин, правоохоронних органів (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Правобережної окружної прокуратури міста Дніпра Дніпропетровської області від 01.05.2024 р.), а також для навчання студентів юридичних спеціальностей. Результати можуть сприяти подальшим науковим розвідкам у сфері кримінології, зокрема у контексті земельних відносин, що дозволить глибше вивчати та аналізувати кримінальні явища (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 20.02.2024 р.). На основі результатів можуть бути розроблені програми підвищення обізнаності серед населення та бізнес-структур щодо потенційних ризиків та наслідків кримінальних правопорушень у сфері

земельних відносин та надання практичних порад і стратегій для місцевих органів влади щодо попередження та протидії з кримінальними правопорушеннями у сфері земельних відносин та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладені у 7 публікаціях автора, у тому числі 3 – у наукових фахових виданнях категорії «Б», 4 – тези доповідей на конференціях.

*Список публікацій здобувача, у яких відображені
наукові результати дисертації*

**Публікації у фахових наукових виданнях та виданнях, включених у
міжнародні наукометричні бази:**

- Рябець Р.В. Роль законодавства у попередженні кримінальних діянь у сфері земельних відносин: проблеми та перспективи. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2020. № 4. С. 11-14. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221539>
- Рябець Р.В. Okремі аспекти кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2023. № 65. С. 54-57 DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2023.65.11>
- Рябець Р.В. Заходи запобігання кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки». 2023. Том 34 (73) № 6. С. 87-90. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.6/14>

Наукові праці аprobacijного характеру

- Рябець Р.В. «Кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень у сучасному періоді» // Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» 9-10 жовтня 2020 р. м. Дніпро, Україна. С. 154-155. URL: [13 Sucasn stan ta persp rozv derz i prava.pdf \(dnu.dp.ua\)](https://13Sucasn stan ta persp rozv derz i prava.pdf (dnu.dp.ua))

- Рябець Р.В. «Проблеми недосконалості визначення кримінального правопорушення у сфері земельних відносин» // Реформування національного та міжнародного права: перспектива та пріоритети. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 22-23 січня 2021 рік) – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 79-82.

- Рябець Р.В. “Ефективність законодавства щодо запобігання злочинності у земельних відносинах”// Національна парадигма правового розвитку сучасної України: збірник тез Всеукраїнського науково-

практичного юридичного форуму (Дніпро, 18 травня 2023 р.). Дніпро: Ліра, 2023. С. 340-342.

URL:

https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_NACIONALNA%20PARADIGMA.pdf

- Рябець Р.В. «Роль правоохоронних органів у протидії злочинності в сфері земельних відносин» // Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Дніпро, 23 листопада 2023 р.). Дніпро: Ліра, 2023. С. 352-353. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_Zbirnyk_Konf_Zahyst%20prav_dytyny_v_cifrovomu_sviti.pdf

На підставі заслухування та обговорення доповіді Рябця Романа Валерійовича про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Рябця Романа Валерійовича за темою: «Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право є завершеним, самостійним дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44).

2. Дисертація Рябця Романа Валерійовича та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Рекомендувати дисертацію Дисертація Рябця Романа Валерійовича за темою: «Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин», до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Р.В. Рябцю ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації Рябця Романа Валерійовича на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальністі 081 Право.

Пропозиції щодо кандидатур до складу разової спеціалізованої вченої ради:

ВІДОМОСТІ

про членів спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності

081 Право аспіранта Рябця Романа Валерійовича

на тему: «Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин» у

Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара

Міністерства освіти і науки України

№ з/ п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкува ння, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальніс тю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1	Юзікова Наталія Семенівна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, професор кафедри адміністративн ого і кримінального права	Доктор юридичних наук, 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально виконавче право. 2017 р.	Професор кафедри адміністра тивного і криміналь ного права, 2021 р.	<p>1. Юзікова Н. С. Класифікація кримінально-правових наслідків вчинення злочину у сфері земельних відносин. <i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i>. 2020. № 4. С. 15-18 URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2020/4.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/39221540 (фахове видання)</p> <p>2. Юзікова Н. С. Втрата суспільної небезпечності вчиненого злочину у сфері земельних відносин. <i>Приватне та публічне право</i>. 2023. № 4. С. 67-71 URL: http://pp-law.in.ua/archive/4_2023/10.pdf DOI: 10.32782/2663-5666.2023.4.10 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>3. Юзікова Н. С. Деякі аспекти звільнення від кримінальної відповідальності у сфері земельних відносин. <i>Право і суспільство</i>. 2023. № 6. С. 242-247 URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/6_2023/35.pdf DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.35 (фахове видання категорії «Б»)</p>
2	Саркісова Тамара Борисівна (опонент)	Навчально- науковий Інститут права Київського національного університету	Кандидат юридичних наук, 12.00.06 – земельне право, аграрне право, екологічне	Доцент кафедри земельног о та аграрного	1.Tamara Sarkisova, Kovalenko Tetiana, Diana Kolomiitseva, Svitlana Marchenko, and Iryna Siuiva. Legal Regulation of Agricultural Land Circulation in Ukraine: Problems and

		імені Тараса Шевченка, доцент кафедри земельного та аграрного права	право, природо-ресурсове право, 2012 рік	права, 2021	<p>Prospects. <i>Amazonia Investiga</i> 9, No. 25 (January 25, 2020): P. 302-309. Accessed November 11, 2020. URL: https://amazonianinvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1070. (Web of Science).</p> <p>2. Саркісова Т. Б. Кримінальна відповідальність за земельні правопорушення в контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС. <i>Науковий вісник публічного та приватного права</i> : Збірник наукових праць. Випуск 6. К. : Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 69-74. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2023/6/13.pdf DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.6.11 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>3. Саркісова Т.Б., Коломійцева Д.М. Проблеми реалізації права на землю учасниками бойових дій та перспективи їх вирішення. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2023. №1. С. 123-128. URL: https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/824 DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.26 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>4. Носік В. В., Саркісова Т. Б. До питання про юридичні моделі визначення розміру збитків внаслідок порушення правового режиму земель рекреаційного призначення. Науково-практичний журнал «Екологічне право». Вип. 3, 2020. С. 33-39. URL: http://www.ecolaw.idpan.kyiv.ua/archive/2020/3/8.pdf DOI: https://doi.org/10.37687/2413-7189.2020.3.6 (фахове видання категорії «Б»)</p>
3	Шульга Андрій Михайлович (опонент)	Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України,	Доктор юридичних наук, 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія;	Професор кафедри кримінального права та	<p>1. O. Kruzhilko, V Maystrenko, O. Polukarov, V. P. Kalinchyk, A. Shulha, A. Vasyliev, D. Kondratov. Improvement of the approach to hazard identification and industrial risk management,</p>

		професор кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6	кримінально виконавче право. 2019 р.	криміноло гії, 2021 р.	taking into account the requirements of current legal and regulatory acts. <i>Archives of Materials Science and Engineering</i> . Volume 105. Issue 2. October 2020. P. 65-79. URL: https://archivesmse.org/resources/html/article/details?id=210943&language=en DOI: 10.5604/01.3001.0014.5763 (Scopus). 2. A. Shulha, V. Pavlykivskyi, A. Vasyliev, D. Kondratov. Application of GIS and Criminal Legal Aspects for Protecting Land Resources in Ukraine. <i>Journal of Environmental Accounting and Management</i> . 2021. Volume 9, Issue 2. P. 145-157 URL: https://www.lhscientificpublishing.com/journals/articles/DOI-10.5890-JEAM.2021.06.004.aspx DOI:10.5890/JEAM.2021.06.004 (Scopus). 3. Andrii Shulha, Vitalii Pavlykivskyi, Oleksandr Khramtsov, Larisa Borysova. Case study of socio-legal conditionality of establishing a ban on criminal acts concerning land resources. <i>Ecological Questions</i> , 2020, 32 (1). P. 1-18. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ae6c339df3af-464d-bd42-523ad8b04b67/content DOI: http://dx.doi.org/10.12775/EQ.2021.006 (Scopus).
4	Патерило Ірина Володимира вна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, юридичний факультет, професор кафедри цивільного, трудового та господарського права	Доктор юридичних наук, 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2015 р.	Професор кафедри цивільного, трудового та господарського права, 2020 р.	1. Патерило І. В. Особливості суб'єктів кримінальних правопорушень в сфері земельних відносин. <i>Держава та регіони. Серія: Право</i> . 2023. № 4. С. 128-132 URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2023/22.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.20 (фахове видання категорії «Б») 2. Патерило І. В. Криміногенні фактори злочинності у сфері земельних

					<p>відносин. <i>Юридичний вісник</i>. 2023. № 5. С. 87-92 URL: http://yurvisnyk.in.ua/v5_2023/11.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2023.11 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>3. Патерило І. В. Соціальні наслідки кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. <i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i>. 2020. № 4. С. 7-10 URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2020/2.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/39221538 (фахове видання)</p>
5	Живова Юлія Вадимівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, доцент кафедри адміністративного і кримінального права	Кандидат юридичних наук, 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально виконавче право. 2021 р.	Доцент кафедри адміністративного і кримінального права, 2023 р.	<p>1. Живова Ю. В. Зарубіжний досвід у сфері боротьби з кримінальними правопорушеннями у земельних відносинах. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету</i>. Серія: «Юриспруденція». 2023. № 65. С 70-73 URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc65/14.pdf DOI: https://doi.org/10.32782/2307-1745.2023.65.14 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>2. Живова Ю. В. Історичний огляд кримінального законодавства у сфері земельних відносин: від минулого до сучасності. <i>Науковий вісник публічного та приватного права</i>. 2023. № 5. С 76-81 URL: http://nvppp.in.ua/vip/2023/5/14.pdf DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.12 (фахове видання категорії «Б»)</p> <p>3. Живова Ю. В. Фактори, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. <i>Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції</i>. 2020. № 4. С. 3-6 URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2020/1.pdf DOI:</p>

					https://doi.org/10.32782/3922153
					7 (фахове видання)

Голосували:
«За» – 17.
«Проти» – немає.
Утримались – немає.

Рішення прийнято одноголосно.

Заст. голови
міжкафедрального семінару,
д-р юрид. наук, проф., проф.
кафедри адміністративного і
кrimінального права

Секретар, канд. юрид. наук,
доц., доцент кафедри цивільного,
трудового та господарського права

Ольга СОКОЛЕНКО

Олена ГРАБИЛЬНИКОВА